

Mikkjal Helmsdal, stjóri á Nordens Institut á Álandi:

Føroyingar síggja ikki nyttuvirðið í mentanini

- At vit ikki hava ein orðaðan mentapolitikk gongur fyrst og fremst út yvir okkum sjálvi. Mentanin fer fram yvir at hava ein ómetalan stóran týðning fyri framtíðar lívsmótum í Føroyum sum land og samfelag.

- Tey, ið fyrrreika ein føroyskan mentapolitikk eiga at leggja dent á at skapa fortreytir fyri tí partinum av mentanarlívinum, ið peikar á okkara samtið og sum roynir at tulka okkara støðu, sum hon er í dag. Sjálvandi skulu vit halda fast við mentanina vit kenna, síðsøgu og søgu okkara, men mentapolitikkurin má ikki bert snúva seg um tað, sigur Mikkjal Helmsdal, hvors upp-gáva á Álandi er at stímbra og menna tann partin av álandsku mentanini, ið vil upp á eitt professjónelt støði

Turid Kjølmo

Helmsdal.

Marichum, sum størsta plássi við

Vit kenna hana frá sjónleiki og hana eigir røddina aftur fyri nakrar av figurum í barnasendingum í SvF. Finlu, Mikkjal Helmsdal er útbúgvin dramaturg og hevur seinasta hálvt árni verið stjórnari á Nordens Institut á Álandi.

Millum annað minn bakgrund minn sjónleik gjørdi. Á tíð er fekk hetta stjórn. Tað er ein ynski frá stjórnunum í Nordens Institut, at dentur verður lagdur á sjónleik. Samstundis hefur ráðið á álandsku samfelagnum tann vegin, at leiklist skal menast. Sjálfur sít og einum arbeiðsbólki undir álandsku landsstjórnun, sum skal koma við einum uppskoti um, hvussu eitt yrkis leiklist kann verul sett í gongd, sigur Mikkjal Helmsdal.

Nordens Institut er ein og Norðurlandahúsið ein stovnur undir Norðurlandaráðnum, men hevur ikki eigið hús og samstarvur til við mentanarhúsið og mentanararbeiði á Álandi.

Figurætlanin hjá stovnum er uml. tveir mill. danskar krónur um árið og hana reikur á leið somu uppskoti sum Norðurlandahúsið í Føroyum bert í ein minni mun og í minni mástokki.

Stjórnin hjá Mikkjal Helmsdal er at umstøða og at skapa verktelur og tilhøvi, ið gæva velt við sjálfum stovnum, undir á landi frá mentanarlívið í øðrum Norðurland, at senda álandingar í øðrum Norðurland og at fía Norðurlandingar til Álands. Nordens Institut verður stjórnar av trí á landi stjórnunum við Norðurland Ráðharraráðið. Her verður lagt fast, hvussu nøgur grundstøðin er og hvørji máli skulu rokast komandi tíðir.

- Ein trí ára stímmi er akkurát komin í gildi og har havi eg valt at satsa á professjónellan sjónleik, mentan fyri børn og ung, professjónell list yvirhvar umframt mentanagætt umhvi millum Áland og Norðurland, sigur Mikkjal

Stuðla mentanin upp á eitt professjónelt støði Nordens Institut hevur ætlanir um at seta upp sjónleikar á professjónellum grundlagi, har álandskir sjónleikarar og norðurlandskir leikstjórnarar og ommar innan leiklist arbeiða saman. Viðvíkjandi barna- og ungdommentanin hevur stovnurin í hæggi at skapa fjøl-broytt tilhøvi, har børn og ung sjálvi fái nóguleikan at skapa í samstarvi við listafólki. Har er films-vekturin Norðurland- og Dage- bógur, ið brennir á landi, áland- ingar og føroyingar eru í felag um og sum Mikkjal Helmsdal stjórnar er upphavsmáttur til, eitt átak.

- Undanfarna stjórn á Nordens Institut arbeiðið mótvið við barna- og ungdommentanin, og eg havi valt at arbeiða við hana til. Tá ið tað snýr seg um professjónell list yvirhvar verður hugsað um stóran fagnar, framsýning, seminar, skóli og annað virksemi við professjónellum listafólki.

- Eg eri komin til eitt mentanarlívið, sum í stóran mun er nóg óvirsni ena tað føroyska. Her er eitt hendi tann professjónellsering- in sum hóast alt er farið fram í ein føroyskt mentanarlívið seinasta árin. Minn uppgáva á Álandi er at stímbra og stuðla tann partin av mentanarlívinum, sum ynskir at menna seg upp á eitt professjónelt støði, og hóast sjónleikarar onkursveir er minn hjartur er arbeiðsbarni jøvnt býtt yvir allar uppgávur.

- Persónliga er tað spennandi at kasta meg yvir ein listaskið og seta meg inn í, hvat hendur í d. innan málmalist, listadagag- ikk, og innan mentanarlívið, sum vends sær til børn og ungdom, sigur Mikkjal Helmsdal.

Áhugamentan og varðveisla mentanararbeiðið á Álandi er 25.000, umleið tveir tróndir bógva í megin- inkomum við hoveystabnum

Nordens Institut hevur ætlanir um at seta upp sjónleikar á professjónellum grundlagi, har álandskir sjónleikarar og norðurlandskir leikstjórnarar og ommar innan leiklist arbeiða saman. Viðvíkjandi barna- og ungdommentanin hevur stovnurin í hæggi at skapa fjøl-broytt tilhøvi, har børn og ung sjálvi fái nóguleikan at skapa í samstarvi við listafólki. Har er films-vekturin Norðurland- og Dage- bógur, ið brennir á landi, áland- ingar og føroyingar eru í felag um og sum Mikkjal Helmsdal stjórnar er upphavsmáttur til, eitt átak.

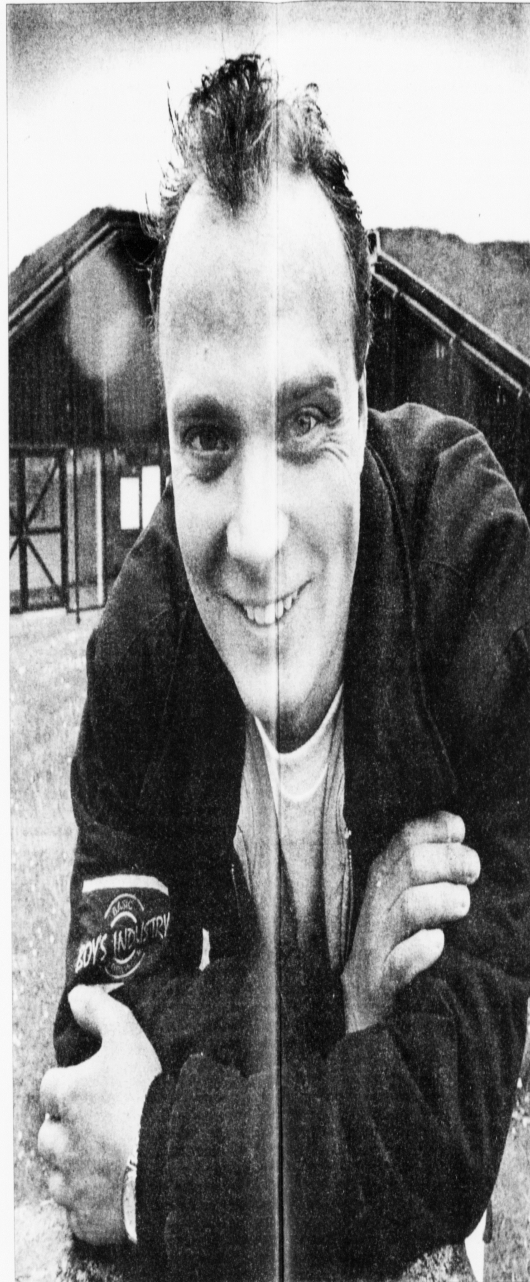
- Undanfarna stjórn á Nordens Institut arbeiðið mótvið við barna- og ungdommentanin, og eg havi valt at arbeiða við hana til. Tá ið tað snýr seg um professjónell list yvirhvar verður hugsað um stóran fagnar, framsýning, seminar, skóli og annað virksemi við professjónellum listafólki.

- Eg eri komin til eitt mentanarlívið, sum í stóran mun er nóg óvirsni ena tað føroyska. Her er eitt hendi tann professjónellsering- in sum hóast alt er farið fram í ein føroyskt mentanarlívið seinasta árin. Minn uppgáva á Álandi er at stímbra og stuðla tann partin av mentanarlívinum, sum ynskir at menna seg upp á eitt professjónelt støði, og hóast sjónleikarar onkursveir er minn hjartur er arbeiðsbarni jøvnt býtt yvir allar uppgávur.

- Persónliga er tað spennandi at kasta meg yvir ein listaskið og seta meg inn í, hvat hendur í d. innan málmalist, listadagag- ikk, og innan mentanarlívið, sum vends sær til børn og ungdom, sigur Mikkjal Helmsdal.

Áhugamentan og varðveisla mentanararbeiðið á Álandi er 25.000, umleið tveir tróndir bógva í megin- inkomum við hoveystabnum

Nordens Institut hevur ætlanir um at seta upp sjónleikar á professjónellum grundlagi, har álandskir sjónleikarar og norðurlandskir leikstjórnarar og ommar innan leiklist arbeiða saman. Viðvíkjandi barna- og ungdommentanin hevur stovnurin í hæggi at skapa fjøl-broytt tilhøvi, har børn og ung sjálvi fái nóguleikan at skapa í samstarvi við listafólki. Har er films-vekturin Norðurland- og Dage- bógur, ið brennir á landi, áland- ingar og føroyingar eru í felag um og sum Mikkjal Helmsdal stjórnar er upphavsmáttur til, eitt átak.

Mikkjal Helmsdal hevur síðni 1. august í 1997 stíð sum stjórnari á Nordens Institut á Álandi. Setanin er avmarkað til fyra ár. - Áland er í nógvar mátar eitt óvirsni samfelag ena tað føroyska. Álandingar eru ikki so lettir at koma í samband við. Kanska eru tað seingjar orsøkir til tað. Føroyingar hava altíð verið so avbyrgdir og hava tí altíð verið glafir fyri víðan uttan- andir og verið gestabliðir. Álandingar hvegin hava altíð ligið á árendum millum Finnland og Svørík og royna tí so langt sum gjørligt, at halda tætt saman sínámillum og hava nóguleiki í sær sjálvum, sigur Mikkjal Helmsdal

tað er ein meiri útbreitt á Álandi. Alt sum er álandskt verður røst til skýggja uttan mun til dygd og tí er tað ringt at mótværa serliga amatør listafólki at verða betri, sigur Mikkjal Helmsdal.

- Tað kann eisini lýsast sum provinsialisma heldur ein sum aqua-ella oyggjamentan. Ein mentanarprovinsialisma, sum hevur ávísar lojaskir orsøkir. Í grund- in eru føroyingar ikki meiri aftur- landi en naturligt er fyri hvørt eitt so lítið samfelag, sum hevur eitt eina mál og sín eina stjórn at røkja. Tú mást hóast alt kenna teg sjálv- an, áðrenn tú kanst taka umheimin til tín. Eg hugsi tað er ein nýta, at føroyingar als ikki taka nakat til sín, men bara standa við ryggnum

mó umheiminum og lita inn í seg sjálvar. Vit hava seð nóg verk- innan tónleik, myndlist og bók- mentari seinasta árin, sum mótsiga hesum. Taka vit sjónleik hava beði Grima og Havnar Sjónleikar- felag í nítárum spelt nóg av tí ryggista dramatikkum, sum verður leikur í Europa og Norðurland. Harvið veri ikki sagt, at vit ikki í stórum mun enn í dag kenna vera opin fyri teimum rák- um, sum eru framtíni í títtu uttan um okkum, so vit listariga og mentanariga so at siga eru á tal- fót við umheimin. Innan onkar listagreinir hava vit kanska eitt formál, sum liggur eini 20-30 ár aftan fyri menningina í hinum Norðurlandum. Men fyri at taka

tey ryggja rákini til okkum og skapa nakat sjálvsbútt við tein- um og ikki bara bliva burtur í teinum, krevst júst, at vit hava eitt eitt grundlag at standa á, sigur Mikkjal Helmsdal.

Fatan og virðing

Álandingar hava ein orðaðan mentapolitikk og hóast politikarar- teir leggja stóran dent á varð- eitt og afturlandi mentanina býr eisini ein vilji í teimum til at geva mentanini betri karmar.

- Hóast álandingar hava eitt afturlandi mentanararbeiði, hava tey kortini ein virkan og orðaðan mentapolitikk. Við jøv- um millumliði verður hesin ták- in til gjølliga politiska viðgerð.

er út í kortið, hvat skal fremjast

tey komandi árin, gevur mentan- arivinnun nakrar karmar at arbeiða út frá. Bára tað at mentapolitikk- urin verður orðaður ger, at hann kemur á borbót. Fólk kunnu kjak- ast um hann og tey kunnu koma á tal við tey, sum taka avgerðir.

- Politiski er stórt fatan fyri mentanini á Álandi enn í Føroyum, hóast vanligu jattanin á figgjar- ini ikki er nóg stór, kanska eintá minni enn í Føroyum. Kortini kemur tað fyri, at stórar eykaup- hæddir verða settar av til serlig mentanarlívið. Eitt nú vóru í 1997 og 1998 brúktar einar 2 mil. fim- markar um árið (25 mill. kr.) til at gera sangleik úr skaldsøgu.

- Katrin, eftir Sally Salminen. - Politiskar á Álandi eru tilvitað um mentanina sum eitt týðningarmál oki fyri samfelag- ið. Nógur leggja kanska hoveyst- dent á eitt afturlandi mentanar- sjónarmið, har tað verður um at varðveita ein seingjar álandskan samleika, men tað er orðað á ein slíkan hátt, at tað ber til at fara í kjak um tað.

- Politiskar á Álandi eru tilvitað um mentanina sum eitt týðningarmál oki fyri samfelag- ið. Nógur leggja kanska hoveyst- dent á eitt afturlandi mentanar- sjónarmið, har tað verður um at varðveita ein seingjar álandskan samleika, men tað er orðað á ein slíkan hátt, at tað ber til at fara í kjak um tað.

Peika á okkara samtið

- Í føroyska mentanarlívinum Avmarkar marknaður fíla vit eina mynd av stóðni sum hon er og hvør tveir eru. Altíð er fyri tað mesta ein lýsing, har eru nógur ynski og tilráðingar, men eg sakni eina greining, sum peikar framfræi og mentanarpolitiskar málstæ- ingar. Altíð kann brúkt til at arbeiða við hana og tað hevur verið lovað fleiri ferðir.

- Føroyar er tórvár á ein lovgáva kemur í gildi fyri tann meiri eblablaða partin av mentan- arivinnun, soviðs at tí er tryggjað eitt tilværgundarlag framfræi. Sum er hógur alt í leysari luft. Tá ið eingin mentanarpolitisk stæm- skri er at halda seg til, verður mentanarpolitiskur forðar yvir figgjariga og fólk, sum arbeiða í mentanarlívinum, biðu hvørt ár um tey fía ein uppheldi ella ein

hússu stóla kom verður. Og terti tí stóla er tað eingin sum spyr, hvat tí brúkar hana til og hvat kemur burtur úr.

- Samstundis er umráðandi at seta sær onkur mentanarpolitisk mál, beði kvantitativ, t.v. hvat og hvussu nóg skal setast í verk, og kvalitativ, hvat skal dygja vera, hvussu tryggja vit, at hon verður nóg góð samstundis sum vit gera okkum greitt, hvørja mentan vit vilja hava í Føroyum og hvussu skal hon stímbra og stuðla, sigur Mikkjal Helmsdal.

- Tey, ið fyrrreika ein føroyskan mentapolitikk eiga at leggja dent á at skapa fortreytir fyri tí partinum av mentanarlívinum, ið peikar á okkara samtið og sum roynir at tulka okkara støðu, sum hon er í dag innan sjónleik, tónleik, film, myndlist og ikki minst skaldskap.

- Tey, ið fyrrreika ein føroyskan mentapolitikk eiga at leggja dent á at skapa fortreytir fyri tí partinum av mentanarlívinum, ið peikar á okkara samtið og sum roynir at tulka okkara støðu, sum hon er í dag innan sjónleik, tónleik, film, myndlist og ikki minst skaldskap.

- Tey, ið fyrrreika ein føroyskan mentapolitikk eiga at leggja dent á at skapa fortreytir fyri tí partinum av mentanarlívinum, ið peikar á okkara samtið og sum roynir at tulka okkara støðu, sum hon er í dag innan sjónleik, tónleik, film, myndlist og ikki minst skaldskap.

- Tey, ið fyrrreika ein føroyskan mentapolitikk eiga at leggja dent á at skapa fortreytir fyri tí partinum av mentanarlívinum, ið peikar á okkara samtið og sum roynir at tulka okkara støðu, sum hon er í dag innan sjónleik, tónleik, film, myndlist og ikki minst skaldskap.

- Tey, ið fyrrreika ein føroyskan mentapolitikk eiga at leggja dent á at skapa fortreytir fyri tí partinum av mentanarlívinum, ið peikar á okkara samtið og sum roynir at tulka okkara støðu, sum hon er í dag innan sjónleik, tónleik, film, myndlist og ikki minst skaldskap.

arlógávuna.

Mentanin enn størri týðning

- Faranin hjá føroyskum politik- arum fyri mentanin hevur altíð verið lítil, í hvussu er um ein skal dema eftir politiska ræðstingini, ið mentanin verður fingið. Eingin politikari verður valdur uppá at tosa fyri mentanin, men tað er sakur í, at onkur flokkur torir at taka mentanina meiri fram og seta hana á politisku dagskránn.

- Hvi skilja føroyskir politikarar ikki, at mentan er eitt tilfær?

- Hest er tað tí, at tað liggur ein ávís materialisma í hugsanarhátt- um hjá føroyingum hóast teir ikki halda seg aftur at tosa um okkara serliga mentan og mentan- arlig virði. Ós fíar føroyingar sigga nyttuvirðið í mentanini.

- Avleiðingar av, at vit ikki hava ein orðaðan mentapolitikk og at verandi mentapolitikar verður forðar um figgjariga, gongur fyrst og fremst út yvir okkum sjálvi. Eg trivi, at mentanina kem- ur og fer framfræi at hava ein ómetalan stóran týðning fyri framtíðar lívsmótum í Føroy- um sum land og samfelag. Vit upplivuð fyrst í nítárum, at vit kanska kundu fíla trupuleikar við at fólka okkara land. Nógur føroy- ingar eru fluttir av landinum og eru ikki komir heim aftur. Við líva í eini verð, sum verður alt meiri mobil og tað verður alt meiri van- ligt at flyta innulund og ar- beiddi tvørtur um landamæk. Fyri at livabarni og mentanarpolitiska yvirfyring skulu tryggast verða føroyingar nøyddir at satsa nóg meiri uppá mentanina.

- Alhjóða mentanin nýtist ikki at vera eina hótan móti teir fø- oyska um føroyingar velja at skapa karmar fyri skapandi virk- semi á heimligum grund. Hvegin er tað ikki rættliga verðið greitt í tilvitnum hjá politikarum, hóast onkur ommar eina gløpp, at føroy- ingar mágu brýna seg at taka móti arbeiðsmótt uttan fíla, at vit mugu hava eitt lívandi, virkið og dygdgjøtt mentanarlívið, skulu vit ikki verða tikin av fótum mentan- ariga í ein gongd, har heimurin allar koma koma inn í sýn okkara. Alhjóða mentanin nýtist júst eina stóra avbyrgd til mentapol- itikk og mentanarlívið yvirhvar.

Bati

Hvæt føroyskir politikarar ikki sigga mentanina sum eitt tilfær og sum nyttuvirði, meir Mikkjal Helmsdal, at stólan er batnað síðni 20 árin.

- Tað er avgerð eitt framstíg, at mentanarlívið varð skrivað og summeðis ni, tá ið mentapolitikk- urin kemur á dagskránn. Annars eru nóg mentanarpolitikk tilhøvi framd, men sakur hevur verið á einum mentanarpolitiskum karmi og ein umhvegsari mentanar- politiskari leið, ið perspektivar hesi tilhøvi.

- Hvæt føroyskir politikarar ikki sigga mentanina sum eitt tilfær og sum nyttuvirði, meir Mikkjal Helmsdal, at stólan er batnað síðni 20 árin.

- Hvæt føroyskir politikarar ikki sigga mentanina sum eitt tilfær og sum nyttuvirði, meir Mikkjal Helmsdal, at stólan er batnað síðni 20 árin.

- Hvæt føroyskir politikarar ikki sigga mentanina sum eitt tilfær og sum nyttuvirði, meir Mikkjal Helmsdal, at stólan er batnað síðni 20 árin.

Íkast til orðaskiftið um mentapolitikk

Samundin við Mikkjal Helmsdal, stjóra á Nordens Institut á Álandi, er fyrsta samrøða í eini reingróv um ein føroyskan mentapolitikk, ið landsstjórn (samsongusgjálum hevur sett út í kortið skil orðst við spá) í mentanarlívinum frá 1996. Avmarkar marknaður. Í nestum fara vit í samrøðu og greinum at geva eitt íkast til orðaskiftið um ein framtíðar mentapolitikk. Komandi leygdag verður samrøða við Edward Fugla, listamann